

Mälestusi ja kogemusi seoses põllumajandusreformiga

1989. aastal vastu võetud taluseadusega pandi alus esimestele õiguslikul alusel loodud taludele. 1991. a maareformiseadusega tagastati maa õigusjärgsetele omanikele ja võimaldati maad erastada piirkondliku ostueesõigusega või ka üldistel alustel. Järgmisel, 1992. aastal võeti vastu põllumajandusreformi seadus, millega pandi alus endiste kollektiiv- ja riigimajandite likvideerimisele, nende vara ja maa baasil uute talude ja põllumajandusettevõtete loomisele.

Eesti Põllumajandusmuuseum soovib teada saada, mis toimus seoses põllumajandusreformiga igas Eestimaa paigas. Osa majandeist suutis oma tegevuse turumajanduse nõudmistele vastavalt ümber korraldada ja on praegugi elujõulised, teised aga mitte; osa talunikest rajas jätkusuutliku tootmis- või turismitalu, teised ei tooda enam endagi tarbekski; mõnel pool on ka maal küllaga töökohti, teisel jälle elu kiratseb. Kuidas ja miks see nii läks?

Kutsume Teid meenutama, mida arvasite põllumajandusreformist, kuidas see toimus ja kuidas mõjutas see Teie elu. Meenutuste kirjapanekul ei ole tarvis karta, kui isiklikud seisukohad ja mälestused ei lange kokku nn ametlike käsitlemustega. Mälestusi võib täiendada fotode, dokumentide või muu lisamaterjaliga, mille vormistamisjuhiseid saab muuseumitöötajalt. Kui soovite, saate lisad tagasi pärast muuseumis kopeerimist; tavalised valguskoopiad kahjuks muuseumile ei sobi.

Põllumajandusmuuseum loodab, et ka need inimesed, kes praegu on hõivatud reformi käigus asutatud talu või ettevõtte tegevusega, leiavad mahti oma mälestused kirja panna.

Kogutud materjal säilitatakse Eesti Põllumajandusmuuseumis.

Suunavad küsimused

Käesolevad küsimused on mõeldud eelkõige abistamiseks põllumajandusreformiga seotud isiklike mälestuste ja kogemuste kirjapanekul. Ei maksa muretseda, kui mõne küsimuse kohta teavet napib – selle osa võib rahumeeli vahele jätta. Kirjutada võib sellestki, mida otseselt küsitud ei ole, kuid mida peate oluliseks seoses teemaga ja vaadeldava ajajärguga lisada.

- Kuidas reformi ette valmistati? Kui kaasati eksperte, siis keda ning mil määral ekspertide soovitustega ka arvestati? Kas toimus avalikke arutelusid, kuidas neid läbi viidi?
- Kust saite teavet majandusreformide (omandi-, maa- ja põllumajandusreform) kohta? Kas seda oli Teie jaoks piisavalt? Millised olid teie ootused ja kartused seoses reformidega? Millised neist täitusid?
- Kuidas olite endise majandiga seotud? Mis majand see oli? Mis sai majandist põllumajandusreformi käigus? Milliseid eeliseid ja soodustusi kasutasid uued moodustatavad ühistud vara erastamisel? Kuidas jagati endise majandi vara (tootmishooned, masinad, seadmed jne)? Meenutage mõnda erastamise /ärastamisega seotud olukorda.
- Milline osa majandi varast määrati Eesti Vabariigi omandisse? Mis on sellest osast (asutused, hooned, kuivendus- ja vihmutussüsteemid jne) nüüdseks saanud? Mis sai majandi võlgadest ja muudest varalistest kohustustest? Kuidas korraldati ühismajandi osamaksud ja aktsiad teistes organisatsioonides?
- Kuidas mõjutas põllumajandusreform talude rajamist? Millised olid erinevused varem rajatud ja põllumajandusreformi käigus loodavate talude vahel (endised taluomanikud, endised majanditöötajad, eelised maaressursi ja tootmisvahendite jagamisel jne)?
- Kuidas tagastati ühistatud vara? Mille alusel määrati ja kuidas kompenseeriti ühistatud vara? Milline oli asjaajamine? Milline oli majandijuhtide ja reformikomisjoni suhtumine kompensatsiooni taotlejatesse?
- Mida arvestati tööosaku kindlaksmääramisel? Kuidas oma tööosaku realiseerisite?
- Mida arvate põllumajandusreformist ja riigi tegevusest selle läbiviimisel? Kuidas on põllumajandusreformi läbiviimine sellisel kujul ennast õigustatud? Mida oleks võinud teha teisiti?